

Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi

Erdem DİRİMEŞE^{1*}, Tuğçe KÖROĞLU²

¹ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Zonguldak, Türkiye.

² Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Öğrencisi), Zonguldak, Türkiye.

Alındı/Received: 30/05/2025; Kabul/Accepted: 18/07/2025; Yayın/Published: 29/07/2025

*Sorumlu yazar e-posta: erdemdirimese@beun.edu.tr

Öz

Sosyal problemlerden biri olan bağımlılık, aile ilişkilerini de etkileyen konulardan biridir. Bağımlılık türlerinden biri olan dijital oyun bağımlılığı ise ailede çocukların sosyo-psikolojik gelişimlerini de olumsuz etkileyebilmektedir. Bu çalışmada, okul öncesi çocukların dijital oyun bağımlılığı ile aile yapısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma da, okulöncesi dönemde eğitim gören çocukların aile yapısı ve ebeveyn tutumlarının, dijital oyun bağımlılığı ile ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desen tercih edilmiştir. Örneklemde, amaçlı örnekleme dayalı olarak aile yapıları farklı olan aileler tercih edilmiştir. Ebeveynler ile yapılan görüşmeler ve çocuklarla okul ortamında toplanan verilerin analizi sonucunda, “aile içi ilişkiler, çocuklar üzerinde kontrol ve otorite, dijital oyun ve ebeveyn tutumları” olarak temalar oluşturulmuştur. Araştırmada, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumların ve aile içi ilişkilerin, çocukların dijital oyun bağımlılığı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında dijital oyun bağımlılığı riski daha düşükken, otoriter ve aşırı hoşgörülü tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında bu riskin daha yüksek olabildiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile ilişkileri, oyun bağımlılığı, okul öncesi eğitim, aile tutumları.

The Relationship Between Family Structure and Parental Attitudes and Digital Game Addiction in Preschool Children

Abstract

Addiction, which is one of the social problems, is one of the issues that affect family relationships. Digital game addiction, one of the types of addiction, can also negatively affect the socio-psychological development of children in the family. This study examined the relationship between preschool children's digital game addiction and family structure and parental attitudes. The study aimed to reveal the relationship between family structure and parental attitudes and digital game addiction in preschool children. For this purpose, phenomenological design, one of the qualitative research methods, was preferred. In the sample, families with different family structures were preferred based on purposive sampling. As a result of the interviews with parents and the analysis of the data collected with children in the school environment, themes were formed as “family relationships, control and authority over children, digital games and parental attitudes”. The study concluded that parents' attitudes towards their children and family relationships have a significant impact on children's digital game addiction. While the risk of digital game addiction was lower in children of parents with democratic attitudes, it was found that this risk may be higher in children of parents with authoritarian and overly tolerant attitudes.

Keywords: Family Relationships, Play Addiction, Preschool Education, Family Attitudes.

Atıf / Töcited: Dirimese E. ve Köroğlu T. (2025). Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Ermenek Akademi Dergisi 2(1): 47-60.

1. GİRİŞ

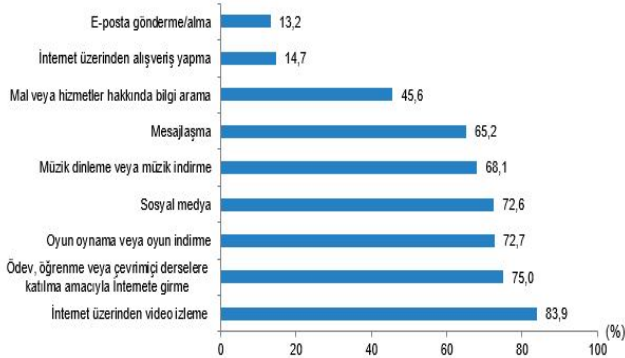
Günümüzde internet, her alanda ve her yaş grubunda kullanım alanına sahip bir teknolojik araç haline dönüşmüştür. Sosyal hayatın temel bileşenlerinden birine dönüşen dijital teknoloji oyun, eğitim, aile ve gündelik hayatın her alanını kuşatmaktadır. İnsanlığın hizmetine sunulan bu teknoloji tıpkı hastalıklar için geliştirilen ilaçlar gibi yan etkilerini de beraberinde getirmektedir. Bireylerin psikolojik, sosyal ve gündelik hayatlarını etkileyen bu teknolojinin kullanımı çocuklar arasında da hızla yayılmaktadır.

Çocukların dijital teknolojiyle yoğun etkileşimi, gelişimleri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilir. Örneğin, eğitim alanında online öğrenme platformları ve eğitici uygulamalar, çocukların yeni beceriler kazanmasına ve bilgilere daha kolay erişmesine olanak tanıyor. Ancak aşırı kullanım, sosyal izolasyon, uyku bozuklukları ve dikkat eksikliği gibi sorunlara yol açabiliyor. American Academy of Pediatrics (AAP) (2016), göre çocukların ekran süresini kısıtlama ve ebeveynlerin çocuklarının dijital içerik tüketimini denetlemesi konusunda önemli tavsiyelerde bulunmaktadır. AAP'ye göre, 2-5 yaş arasındaki çocuklar için kaliteli programlarla sınırlı ekran süresi önerilirken, daha büyük çocuklarda ekran süresi kısıtlamasının yanı sıra medyanın eğitime, uykuya ve fiziksel aktiviteye zarar vermediğinden emin olunması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bilinçli internet kullanımına yönelik her ne kadar farkındalık çalışmaları, kampanyalar ve çeşitli önlemler gerçekleştirilmeye devam etse de insanların dijital teknolojiye bağımlılığı hızla artmaktadır. Bununla birlikte henüz erişkin olmayan çocukların oyun, sosyal ağlar, eğitim uygulamaları aracılığıyla teknolojiyle erken ve kontrolsüz tanışmaları bağımlılık riskini arttırabilmektedir.

Dijital teknoloji çocuk ve ergenlerin ilgisini yetişkinlere göre daha fazla çekmektedir. Teknoloji dünyasına doğan çocukların mevcut sosyalleşme süreçlerinde artık bu teknolojinin etkisi yadsınamaz bir boyuta ulaşmıştır. Bu uygulamada 06-15 yaş grubundaki çocuklarda İnternet kullanım oranı %91,3 olduğu tespit edilmiştir. İnternet kullanım amaçlarına incelendiğinde çocuklar interneti en fazla video izleme amacı ile kullanmaktadırlar. TÜİK raporlarına göre çocukların, 2021 yılında %98,6 olan düzenli internet kullanım oranı 2024 yılında %97,4 olmuştur (TÜİK,2024)

Grafik1: Düzenli İnternet Kullanan Çocukların İnternet Kullanım Amaçları

Kaynak: TÜİK İstatistik Kurumu

Hızla gelişmekte olan bilişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaşması toplumsal değişimlere neden olmaktadır. Bu değişimler ile birlikte teknolojinin yanlış veya hatalı kullanımı psikolojik ve sosyal problemlerin artmasında etkili olmuş ayrıca bu teknolojiye dayalı yeni problemleri ortaya çıkarmıştır. Bu değişim ile birlikte davranışsal bağımlılıklar ortaya çıkmıştır. Teknolojiye dayalı bu davranışsal bağımlılıklar madde bağımlılığı ile ilişkisi olmayan bağımlılıklardır (Dağlı ve Yüyen, 2023: 3). Dijital bağımlılık insanlar arası ilişkiler, sosyal yaşam, ruhsal ve davranışsal bozukluklar, eğitim sorunları, cep telefonu, tablet ve bilgisayarların aşırı kullanımı gibi birçok zarara neden olmaktadır (Joseph ve Joy-Telu, 2016: 18-19). Ebeveynler tarafından çocuklarıyla geçirilmesi gereken kaliteli zaman kaybı ve eğitim için harcanması gereken zamanın ebeveynin kontrolü dışında kalması çocukların dijital bağımlılığında aktif rol oynamaktadır (Sherer ve Levounis, 2022)

Çocuklar ve ergenlerde teknoloji kullanımı erken yaşlarda başladığından ve çocuklar savunmasız olduğundan, küçük çocukların cep telefonlarına, video oyunlarına ve sosyal medyaya bağımlı olma eğiliminde olduğu bilinmektedir ve bu da dijital bağımlılığa neden olmaktadır. Genel olarak, dijital bağımlılık cep telefonu, tablet, bilgisayar, oyun konsolları, internet, video oyunları ve sosyal medya araçları gibi dijital cihazların kullanımına dayalı bağımlılık davranışı olarak tanımlanmaktadır. Çocukların ilk iletişim kurduğu kişi ailesidir bu sebeple çocuk sosyalleşmeyi aile ile başlatır. Aile üyelerinin karakterleri, hareketleri çocukların gelişim süreçlerini etkileyebilmektedir. Fiziksel ve zihinsel gelişim

Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi Dirimeşe ve Köroğlu
dönemindeki çocukların oyun alışkanlıklarını bilmek gerekir. Böyle durumlarda ailelere önemli görevler düşebilmektedir. Ebeveynlerin ilgi ve tutumları, çocukları etkileyebilmektedir.

Yapılan araştırmaların sonucu incelendiğinde ebeveynlerin eğitim düzeyinin artması ile çocuklarda oyun bağımlılığı düzeyinin de arttığı fark edilmiştir (Günüç ve Yiğit,2020: 4). Teknoloji bağımlılığı genellikle birbiriyle eş değerdir. Bu anlamda, davranışsal bağımlılıkların alt dallarından olan internet bağımlılığı ve dijital oyun bağımlılığı arasında bağ vardır. Bu bağlamda ekran süresini 3 saatten fazla kullanan çocuklarda DEHB, depresyon, sosyal kaygı, duygusal sorunlar ve bilişsel eksiklikler gibi semptomlar olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda dijital bağımlılık görme kaybı, işitme bozukluğu, obezite, uyku ve yeme bozukluğu gibi psikolojik ve fiziksel olarak etkileyebilmektedir (Kea ve Hui,2023: 2).

Çocuklar erken yaşlarından itibaren dijital medyayı eğlenmek amacıyla kullanmaktadır. Dijital medyadaki video, müzik, oyun ortamları çocukların zarar gördüğü ortam haline gelebilmektedir. Çocuklar ve gençler zamanlarının çoğunu sanal ortamlarda geçirmektedir. Bu ortamlarda zamanlarını alışveriş yaparak, oyun oynayarak, video izleyerek geçirmektedirler. Ebeveynlerin bazen zaman kontrolü yapamamasından kaynaklı bunlar rutinleri haline gelmesi mümkündür. Çocuklar günümüz koşullarında dijital medyaya bağımlı hale gelmektedir (Armağan, 2013). Bağımlılığın çocuk veya ergenlerin gelişimine daha büyük zarar verme riski vardır. Çünkü çocuklarda henüz kimlik gelişimi tam değildir ve başa çıkma becerileri henüz tam olarak gelişmemiştir (Kea ve Hui, 2023).

Çocuklar dijital medyayı sık kullandıklarında gelişimleri olumsuz etkilenebilmektedir. Dijital medya araçları, çocukların düşünce güçlerini zayıflatmaktadır. Bu sebepten dolayı çocukların yaratıcı düşünme becerileri, hayal kurma gücü engellenmektedir. Medyanın bilinçsiz kullanımı çocukların özel yaşamına ve mahremiyete müdahale edilmesine sebep olmaktadır (Sezerer Albayrak, 2020).

Coşkun ve diğerleri (2021), anne ve babanın tutumları çocukların akranları ve sosyal çevresi ile iletişimlerinin güçlenmesine destek sağladığını ifade etmektedir. Dijital bağımlılık giderek büyüyen bir problem olmakla birlikte çocuklarda problemin önemi daha da büyümektedir. Çocuklar konusunda bağımlılıkla mücadelede aile en temel role sahiptir. Kişiliği henüz gelişmemiş ve savunmasız olan çocukların dijital bağımlılıktan uzak tutulması ile aile yapısı arasında ilişki olduğu bu çalışmanın temel problemidir.

Yiğit ve Günüç (2020), çalışmalarında, çocukların dijital oyun bağımlısı olup olmamasında ailenin yapısı, aile içerisinde düzen, ebeveynlerin çocuğa karşı ilgisi, ailece yapılan sosyal etkinlikler, teknoloji ve zararlarına ilişkin farkındalık gibi durumlarla ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tuncay ve diğerleri ise yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin çocukla iletişimi arttıkça oyun bağımlılığı azalır. Oyun bağımlılığı arttıkça ebeveyn çocuk iletişimleri azaldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Bağatarhan (2023), ise okul öncesi dönemdeki çocukların dijital oyun bağımlılığının önlenmesi için ebeveyn öz yeterliğini artırmaya ve anksiyete ve içe dönüklük düzeylerini düşürmeye yönelik çalışmaların yapılmasının yararlı olabileceği sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan çalışmalarda ailenin bağımlılık ile ilişkili olduğu farklı noktalardan ele alınmıştır. Çalışmamızın, mevcut çalışmalarla birlikte ebeveyn tutumları noktasından konuyu ele alması ve kent-kır arası turizm bölgesi olan bir sahil kasabasını örneklem alması açısından özgün değer taşımaktadır. Çalışma da, okulöncesi dönemde eğitim gören çocukların aile yapısı ve ebeveyn tutumlarının, dijital oyun bağımlılığı ile ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır.

2. BAĞIMLILIK VE BAĞIMLILIK ÇEŞİTLERİ

Bağımlılık, hayatımızın en önemli günümüz sorunlarından biri haline gelmektedir. Bağımlılık, teknolojinin gelişmesiyle davranışsal bağımlılıklarda içinden çıkılmayacak bir hal almaktadır. Bu alandaki gelişmeler madde kullanımını artırmış olup davranışsal bağımlılık çeşitlerinin artmasına yol açmıştır (Kocadaş, 2023). Birçok etken bir araya gelerek bağımlılığı oluşturur. Birey doğduğu andan itibaren öğrenmeye başlar ve dış dünyanın etkisine açık bir hal alır. Kişi kendini korumak yöntemler geliştirmektedir. Geliştirilen yöntemlerin birey için sağlıklı ve sağlıklı oluşunu yaşadığı ortam belirler. Aile büyüklerinin çocuklara karşı olumsuz tutum sergilemeleri çocukların ebeveynlerinin birinde bağımlılık öyküsü olması, kötü arkadaş seçimleri oluşabilecek etkenler arasındadır.

2.1. Dijital Bağımlılık

İnternet bağımlılığının alt basamaklarından biri olarak tanımlayabileceğimiz oyun bağımlılığı son zamanlarda çocukların, ergenlerin ve hatta yetişkinlerin hayatındaki sorunlarda biri haline gelmektedir (Orman ve Arıcak, 2019) Dünyanın bir parçası olarak insanlar dijital cihazlarla sürekli etkileşim içerisindeyler. Teknoloji gelişimiyle birlikte işlemlerimizi hızla

cep telefonlarından yapabilmekteyiz. Dünyamızda yaşadığımız son gelişmeler sebebiyle insanlar iletişim yolu olarak internet ortamını tercih etmeleri dijital bağımlılığın doğmasına zemin hazırlamaktadır. Dijital bağımlılıkta internet kullanımı bireyin istediği her şeye ulaşabildiği bir kanaldır. Bu durum bireylerde ruhsal bozukluklara sebep olabilmektedir(Dresp-Langley ve Hutt, 2022).Dijital oyunlar fazla oynandığında bireylerin gelişimsel süreçlerinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Canoğlu ve Doğan, 2025:).

2.2. Teknoloji Bağımlılığı

İlhan ve Yam (2020) göre, teknoloji bağımlılığı; internetin ve teknolojik aletlerin kullanımı ile ilgili olarak aşırı kullanma isteği olarak tanımlanmaktadır. İlk olarak deneysel kullanım ile başlar. Birey herhangi bir site veya oyuna ilgi duyar ve merak eder. Merakını gidermek için bu alanları kullanır. Bu ilk aşama deneme olduğu için problem teşkil etmemektedir. İkinci aşama sosyal kullanımdır. Bu aşamada birey artık sosyal ağları düzenli olarak kullanmaya başlar. Bağımlılığı başlatan ve sürdüren aşamadır. Üçüncü aşama olarak amaca dönük kullanım takip etmektedir. Artık bu aşamada geçirilen vakitten zevk alır ve mutluluk duymaktadır. Birey bu süreçten sonra bağımlı olmaktadır. Bu aşamada kullanmak için herhangi bir sebebe gerek yoktur. Tüm vaktini teknolojik aracı kullanarak harcar. İnternetin günlük yaşantımızda sunduğu imkânlar ve sosyal medya araçları akıllı telefonlar ile bir arada olmamızı sağlamaktadır. Bu cihazların diğer teknolojik cihazlara göre daha çok zaman geçirilmesine neden olabilmektedir.

2.3. Oyun Bağımlılığı

Dijital oyun bağımlılığı teknolojinin kullanımı ile ilişkili olarak ortaya çıkan yeni bir bağımlılık türü olarak kabul edildiğinden bazı çalışmalarda internet bağımlılığının bir türü olarak kabul edilmektedir (İlhan ve Yam, 2020). Günümüzde oyun bağımlılığı davranışsal bağımlılık olarak bilinmektedir. Madde kullanımına bağlı olmayan bağımlılıklar davranışsal bağımlılıklardır. Davranışsal bağımlılıklar; oyun, internet, çevrimiçi alışveriş, pornografi, çevrimiçi kumar ve bahis, cep telefonu bağımlılığı şeklinde gruplandırılabilir.

Dijital oyun bağımlılığının çeşitli zararları yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bu bağımlılığa sahip olan çocuklarda okul devamsızlığı sorunları ortaya çıkabilmektedir. Oyun bağımlılığı nedeniyle gündelik hayatta, aile içinde, sosyal hayatta da bazı problemler oluşabilmektedir. Asosyalleşme ile birlikte aile ve arkadaş çevresinden uzaklaşmanın arttığı ifade edilmektedir. Ekran süresinin artması kas-iskelet sorunları gibi biyolojik ve fizyolojik sağlık sorunlarına da yol açabilmektedir (Aral ve Keskin, 2021).

3. AİLE YAPISI

Aile yapısı, çocuk gelişimde en önemli etkiye sahip olan konulardan biridir. Ebeveyn tutumlarının özellikle okul öncesi çocuklarda büyük bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Çocuklar ebeveynlerini taklit ederek öğrenme eğilimindedirler (Choirunnisa vd., 2025). Ebeveynlik tarzları ile ilgili tanımlamalarda belirtilmesi gereken iki kritik nokta vardır. Bunlardan ilki ebeveynlik tarzının ebeveynlikteki “normal” değişimlerle tanımlanıyor olması, İkincisi ise normal ebeveynliğin “kontrol” kavramı etrafında döndüğünün farz edilmesidir.

3.1. Anne Baba Tutumları

Ebeveynlik tarzları ebeveyn duyarlılığı ve ebeveyn talebi olmak üzere iki önemli kritere göre değerlendirilir. Nas (2023), göre ebeveyn duyarlılığı ebeveynin ılımlılığı ve destekleyiciliği ile ilgilidir. “Çocukların ilgi, talep ve ihtiyaçlarını kabul etmek, onları desteklemek, bireyselliklerini ve öz denetimlerini istekli olarak geliştirmelerini sağlamak” olarak ifade edilebilir. Ebeveyn talebi davranışsal kontrolü de ifade eden bir terimdir. Çocuğun aileye uyumu için ebeveynlerin çaba harcamasıdır. Ebeveyn talebi kriteri içerisinde çocuğun denetimi, disipline edilmesi, itaatsiz davranışlarına karşı koyulması gibi davranışlar yer alır (Akkaynak ve Uykan, 2019).Ebeveynlerin çocuklarını tanımaları ve onları doğru eğitilebilmeleri için kendi tutumlarına dikkat etmeleri, dengeli, tutarlı ve kararlı olmaları gerekir. Bu nedenle herhangi bir tutumu değil gerektiğinde gerekli tutumu göstermelerinin daha anlamlı olabileceği söylenebilir. Genel olarak anne baba tutumları hoşgörülü, aşırı koruyucu, otoriter ve demokratik olarak gruplandırılabilir.

3.1.1. Hoşgörülü (İzin Verici- Müsamahakâr) Ebeveynler

“Aşırı hoşgörülü” veya “direktifsiz” olarak da tanımlanırlar. Yumuşaktırlar. Çocuktan olgun davranışlar beklemezler. Çocuklarıyla karşı karşıya gelmek istemezler ve onların öz denetimlerine önemli bir şekilde izin verirler. Hoşgörülü ebeveyn tutumunda; Çocuk ne yapması gerektiği hakkında yönlendirilmez. Ebeveynler çocuğun isteklerini yerine getirirler. Aile çocuk merkezlidir. Çocuk ebeveynlerini yönlendirir. Çocuğun göstermiş olduğu davranışlara ebeveynlerin tepkisiz kalması çocukta ilgi konusunda kaygı oluşturabilmektedir. Bu tür tutumlarla büyüyen çocuklar girdikleri ortamlarda bu rahatlığı bulamayacağından tedirginlik ve huzursuzluk yaşayabilmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

3.1.2. Aşırı Koruyucu Ebeveynler

Aşırı koruyucu davranış gösteren ebeveynler aşırı koruma sağlayarak çocuklarının sorumluluk kazanmasını amaçlamaktadırlar. Çocuklara göstermiş oldukları davranışlar çocuklarda olumlu olumsuz olarak etkilemektedir (Salmin vd., 2021). Ebeveynlerin bu tutumu çocuklar üzerinde çok fazla kontrol ve üzerine eğilerek özen göstermesi olarak tanımlanabilir. Bu tutuma dayalı olan aile ortamında yetişen çocuk, başkalarına aşırı bağımlı, kendine güveni düşük, duygusal olarak kırılmış bir yetişkine evrilebilir. Yetişkinlikte de devam eden bu tür bir bağımlılık, psikososyal olgunluğa engel olabilir. Aşırı koruyucu ebeveynlerin tutumları, çocuklarda okul başarısı ve uyum problemlerine de neden olabilir (Yavuzer, 2010).

3.1.3. Otoriter Ebeveynler

Otoriter ebeveynler, çocukların ebeveynlerinin kararlarını kabul etmesini kabul etmelerini beklemektedir. Çocuklarına net kararlar alarak yönlendirmektedirler (Baharudin ve Kordin, 2010). Çocuklarıyla ilgilidirler fakat aşırı derecede direktifler yağdırırlar. Sorumlu değildirler. Yönlendirme ve boyun eğdirme davranışları gösterirler ve açıklamasız itaat beklerler. Bu ebeveynler açık kurallarla ortamlarını yapılandırmış ve düzen koymuşlardır. Ebeveynler çocuklarından söylenen her şeyi yapmasını bekler. Çocuğun güven duygusunun gelişiminde ve güven tutumlarında problemler oluşabilmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Otoriter ebeveynlerin tutumları sonucunda çocukların diğerlerine göre daha çok ağlayan çocuklar olduğu ve çoğunlukla isyankâr tutumla beraber, aşağılık duygusuna sahip olabildikleri söylenmektedir (Yavuzer, 2010). Çocuklarda bu tür davranışların sosyal medya ve dijital oyun bağımlılığı kullanımında etkisinin olup olmadığının da başka bir çalışmada araştırılması gerektiği söylenebilir.

3.1.4. Demokratik Ebeveynler

Ebeveynler çocuk yetiştirme konusunda farklı tutum ve davranışlar gösterebilmektedir. Bazı ebeveynler çocuklarını daha çok severken, bazıları korumacı yaklaşabilmektedir. Bu durum çocukların yetenek ve becerilerinde, kişiliklerinin oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır (Cizrelioğulları ve Kileli, 2021). Demokratik ebeveyn tutumunda huzurlu bir ortam bulunmaktadır. Demokratik tutuma sahip ebeveynler çocukların görüş ve önerilerine saygı duymaktadır. Aile ortamında kurallar, sınırlar bulunmaktadır. Ebeveynler çocuğa karşı saygılı davranmaktadır. Demokratik ebeveyne sahip çocuklar daha huzurlu saygılı bir ortam sunulmaktadır. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin bulunduğu aile ortamı güven verici ve destekleyicidir. Demokratik tutumda yetişen çocukların ebeveynlerin ilişkileri olumludur ve çocuklar olumlu benlik kavramına sahiptir (Karaca ve Şenol, 2020).

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Temel araştırma sorusu, aile yapısı ve ebeveyn tutumlarının okul öncesi çocuklarda dijital oyun bağımlılığı ile ilişkisi olup olmadığıdır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenolojik araştırma deseninde anlamlı ifadelerin analizi ve anlamlı birimlerin genellemesi yani bir özetleme için kullanılabilir. Örneklem belirlenirken amaçlı örneklem olarak aile yapıları farklı olan aileler ile görüşme yapmaya özen gösterilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve araştırmacıdan birinin öğretmenlik deneyimi esnasında katılımlı gözlem tekniği kullanılmıştır. 2024-2025 Eğitim öğretim yılı güz döneminde güz döneminde iki ay süresince haftanın belirlenen iki gününde, okul başlangıç ve bitiş saatlerinde ve veli görüşmeleri ve toplantıları esnasında toplam 96 saat gözlem yapılmıştır. Bu gözlemlerde ebeveyn tutumlarına yönelik davranışlar ve çocukların tepkileri kısa ve betimleyici notlar halinde kaydedilmiştir. Bu bağlamda Zonguldak Filyos beldesinde eğitim gören çocuklarla gözlem yapılmış ve ebeveynlerinden 10 anne ile görüşme yapılmıştır. Fenomenolojik araştırma desenine dayanan çalışmaların, genellikle üç ila 10 katılımcıyla yapıldığı bilinmektedir (Creswell, 2017). Katılımcılara 7 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu yönlendirilmiştir. Araştırma sorularının hazırlanmasında “Dergipark akademik” ve “Google akademik” üzerinden “aile, oyun bağımlılığı, okul öncesi, çocuk, tutum” anahtar kelimeleri ile literatür çalışması yapılmış ve şehir merkezinde 3 ebeveyn ile pilot görüşmeler yapılarak araştırma soruları düzenlenmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır ve veriler deşifre edilerek kodlanmıştır. Analizde deşifre edilen metinlerde her bir satır boyunca ilerlenerek çözümleme yapılmış ve kodlar oluşturulmuştur (Creswell, 2017). Doküman kodlamalar temalara ayrılmış ve yorumlanarak analiz edilmiştir.

5. BULGULAR

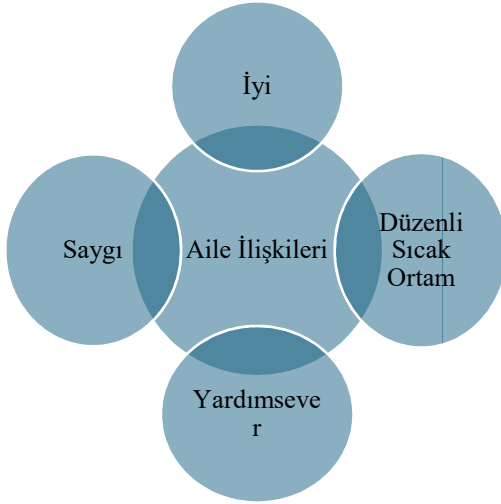
Ebeveynler ile yapılan görüşmeler ve çocuklarla okul ortamında veriler toplanmıştır. Toplanan veriler “*Aile İçi İlişkiler, Çocuklar Üzerinde Kontrol ve Otorite, Dijital Oyun ve Ebeveyn Tutumları*” olarak 3 başlıkta gruplanarak temalar oluşturulmuştur. Bulgular temalar üzerinden analiz edilerek katılımcıların cevapları ile birlikte yorumlanmış, örnek katılımcı düşüncelerine yer verilmiştir. Böylelikle verilen cevaplara göre okuyucuya da yorum yapabilmek imkânı

Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi Dirimeşe ve Köroğlu sağlanmıştır. Aileler kendi tutumları hakkında olumsuz nitelikleri kabul etmek ya da göstermek istemedikleri gözlenmiştir. Bu durumda araştırmacılar gözlem yoluyla elde ettiği verilerle katılımcıların cevapları birleştirilerek yorumlamıştır.

5.1. Aile İçi İlişkiler Tema Analizi

Katılımcılara aile içi ilişkilerinin nasıl olduğu hakkında “*Aile içinde ilişkileriniz nasıldır? Ailenizi nasıl tanımlarsınız?*” soruları sorulmuştur, elde edilen cevapların tematik ve içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analize göre aile içindeki ilişki dinamikleri konusunda, **iyi ve saygılı; sıcak ve düzenli bir ortam, yardımseverlik temalarına ulaşılmıştır.**

Şekil 1: Aile İçi İlişkiler Temaları

Tablo 1: Aile İçi İlişkiler Tema İfadeleri

Katılımcı	Kod	Katılımcı İfadesi
K1	İyi,	Aile içi ilişkilerimiz çok iyidir ve güvenilir ebeveynleriz.
K5	Düzenli, Sıcak Ortam	Ailem birbirine karşı saygılı birbirini dinleyen ve kararlarına saygı duyan düzenli ve sıcak bir ailedir.
K3	Saygı	Aile içinde saygı çerçevesinde sorunlarımızı gidermeye çalışırız.
K6	Yardımsever	Yardımsever, merhametli ve güvenilir olup çok baskın

Katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde;

K1: Aile içi ilişkilerinin iyi olduğunu söylemektedir. Aile çocuk ilişkisi gözlemlendiğinde çocuğu dinleyen saygı bir aile modeli vardır.

K5: Düzenli ve sıcak bir aile ortamı olduğu gözlemlenmiştir.

K3: Aile içi ortamının saygı çerçevesinde olduğunu belirtmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını anlayarak sorunlarını gidermeye çalışmaktadır.

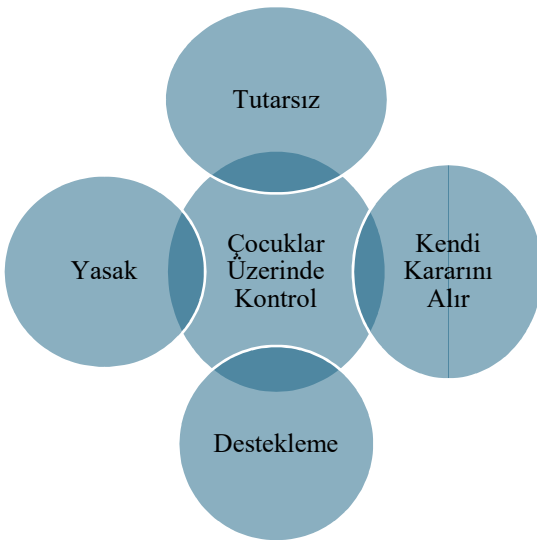
K6: Güvenilir ebeveyn olduklarını ifade etmektedir. Çocuklarına karşı baskın anne baba değildir. Okulda gözlemlendiğinde ailenin çocuğa karşı baskın olarak yaklaşım otorite kurduğu fark edilmektedir.

Katılımcıların verdiği cevaplar olumlu yönde olmuştur. Bazı aileler okulda gözlemlendiğinde ebeveyn çocuk ilişkileri iyi değildir. Aileler incelendiğinde çocuklarını dinlemeyebilmektedirler. Sıcak aile ortamından daha çok baskıcı kontrolcü aileler gözlemlenmektedirler. Bu tip aileler çocuklarını yönlendirmeye çalışmaktadırlar.

5.2. Çocuklar Üzerinde Kontrol

Katılımcılara çocuklarına otoriteyi sağlama yöntemlerinin nasıl olduğu hakkında “*Ailede çocuklar üzerindeki kontrol ve otoriteyi nasıl sağlarsınız?*” sorusu sorulmuştur, elde edilen cevapların tematik ve içerik analizi yapılmıştır. Yapılan çalışma analiz edilmiştir. Ailede **otorite** genellikle **yasaklar** ve **sınırlamalar** ile sağlanır. Ebeveynler, çocuklarına karşı **tutarlıdır**; birinin “hayır” dediği konuda diğeri de aynı şekilde cevap verir (karar birliği). Çocuklar için belirli kurallar ve düzen vardır ve **kendi kararlarını** alabilen bireyler olarak yetiştirilir. Otoriteyi sağlamak için özel bir çaba harcanmaz, daha çok doğal bir düzen içinde gelişir. Yapılan analiz sonucunda şu sonuçlar çıkmıştır;

Şekil 2: Çocuklar Üzerinde Kontrol Temaları

Tablo2: Çocuklar Üzerinde Kontrol İfadeleri

Katılımcı	Kod	Katılımcı İfadesi
-----------	-----	-------------------

K4	Tutarsız	Çocuğumuz üzerinde verdiğimiz kararlar tutarsızdır.
K6	Yasak	Yasak getirerek otoriteyi sağlıyorum.
K2	Kendi Kararını Alır	Ailemiz herkesin kendi kararlarını aldığı düzene sahiptir.
K1	Destekleme	Başarı gösterdiği zaman çok sevdiği dijital oyunlar ile desteklerim.

Katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde;

K4: Ebeveynler olarak kontrollerinin tutarsız olduğu belirtmektedir. Bu durum çocukta bazı arada kalmışlıklar yaratabilmektedir. Sınıfta yapılan gözlemlere göre çocukta anne ve babasının verdiği tutarsız kararlar onu çelişki içerisinde bırakabilmektedir. Bu durumda K4 ebeveyninin tutarsız anne baba tutumu olduğu sonucuna varılmıştır.

K6: Yasak getirerek otorite sağladığını belirtmektedir. Katılımcının verdiği cevaplar incelendiğinde aile ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmektedir. Okulda ebeveyn çocuk ilişkisi gözlemlendiğinde annenin çocuğun göstermiş olduğu davranışları önlemek için sevdiği şeyleri yasaklayarak seçenek sunduğu fark edilmiştir. Çocuk istediği şeyleri yapabilmek için annenin kurduğu otoriteyi kabul etmektedir. Bu durumda K6 ebeveyninin otoriter anne baba tutumu olduğu sonucuna varılmıştır.

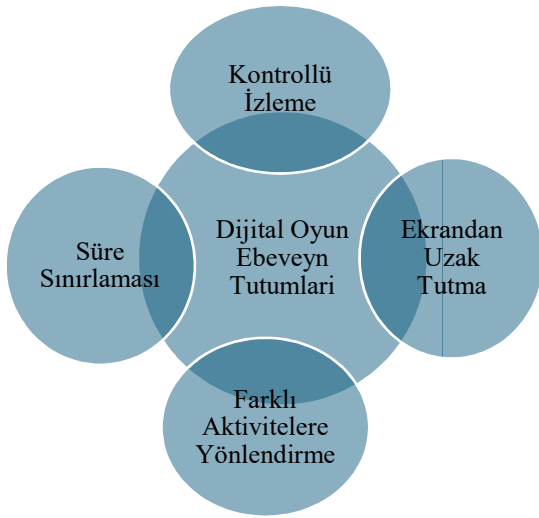
K2: Aile bireylerinin kendi kararlarını aldığı bir ortam vardır. Anne ve baba bireysel olarak karar veriyorsa ebeveynler verilen kararlara saygı duymaktadırlar. Çocuğun yaptığı yanlış davranışlarda anne hayır diyorsa baba evet demez verilen kararlara saygı duyulmaktadır. Bu durumda K2 ebeveyni demokratik anne baba tutumu olduğu sonucuna varılmıştır.

K1: Başarılı olduğu durumlarda çocuğunu dijital oyunlar ile desteklediğini açıklamaktadır. Ebeveynin verdiği cevaplar incelendiğinde çocuklarının yaptığı yanlış davranışları desteklemediğini belirtir. Doğru bulunan davranış ödüllendirerek desteklediğini belirtir. Okulda aile çocuk ilişkisi incelendiğinde mutlu, sıcak bir aile ortamı olduğunu söylemiştir. Çocuklarının kararlarına saygı duyarak desteklediklerini fark edilmiştir. Bu durumda K1 ebeveyninin demokratik anne baba tutumu olduğu sonucuna varılmıştır.

5.3. Dijital Oyun ve Ebeveyn Tutumları

Katılımcılara dijital oyun oynama durumları ve ebeveyn tutumlarının nasıl olduğu hakkında sorular sorulmuştur bunlardan bazıları *“Çocuğunuzun dijital oyun oynamasını nasıl değerlendirirsiniz? Dijital oyunların sizce çocuğunuz üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri nasıldır? Dijital oyun konusunda yoksunluğun psikolojik-fizyolojik olarak çocuklarda yansımaları sizce nedir?”* gibi sorular sorulmuştur, elde edilen cevapların tematik ve içerik analizi yapılmıştır. Yapılan analiz incelendiğinde **Dijital oyun oynamama** tercihi yaygındır, ancak bazı durumlarda eğitici oyunlar oynanabilir. Oyunlar genellikle **şiddet ve kötü alışkanlıklar** oluşturacak türden değildir. Aile içi aktivitelerde dijital oyunlardan **farklı aktiviteler** (oyunlar, birlikte yapılan etkinlikler) tercih edilir. Yapılan analiz sonucunda şu sonuçlar çıkmıştır;

Şekil 3: Dijital Oyun ve Ebeveyn Tutumları Temaları

Tablo 3: Dijital Oyun ve Ebeveyn Tutumları İfadeleri

Katılımcı	Kod	Katılımcı İfadesi
K2	Farklı Aktivitelere Yönlendirme	Dijital oyun oynamak istediğinde puzzle vb. Gibi farklı aktivitelere yönlendirmeye çalışıyorum
K8	Süre Sınırlaması	Süre sınırlayarak izin veririm bu süre günlük iki saati geçmez.
K7	Ekrandan Uzak Tutma	Ekrandan uzak tutmaya çalışıyorum istediği zaman daha çok eğitici oyunlara yönlendiriyorum.
K10	Kontrollü İzleme	Benim kontrolümde verdiğim süre boyunca izliyor.

Katılımcıların verdiği cevaplar incelendiğinde;

K2: Çocuğun dikkatini dijital oyuna vermemek için farklı aktivitelere yönlendirme yapılır. Bu okul çıkış saatlerinde doğa gezisi veya parkta oynamak gibi aktivitelerde bulunur.

K8: Çocuğun ekran süresi sınırlı ve kontrollüdür. Ebeveynler istedikleri süre boyunca ekranda vakit geçirmesine izin verir.

Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi Dirimeşe ve Köroğlu
K7: Çocuğu tamamen ekrandan uzak tutmaya çalışmaktadır. Dikkatini dağıtmak için eğitici oyunlara yönlendirme yapar.

K10: Ebeveyn kontrolüne göre çocuk ekranı izler. Çocuk telefon ile vakit geçirdiğinde ebeveyn süre boyunca çocuğunun yanında olur sürekli olarak kontrol etmektedir.

Tablo 4: Katılımcılara Göre Ebeveyn Tutumları

Ebeveyn Tutumu	Aile İlişkileri	Çocuklar Üzerinde Kontrol	Dijital Oyuna Bakış Açısı
Demokratik (K1, K2, K8, K9, K10)	İyi, Güven Verici	Çocuk İle Birlikte Ortak Karar Alır	Süre Sınırlama sıyla Birlikte Kontrol Ederek Oynaması na İzin Verir.
Otoriter (K6, K3, K7)	Düzenli Sıcak Ortam	Baskın Aile Kontrolü Vardır	Ebeveynler Dijital Oyuna Olumlu Bakmaz
Hoşgörülü (K5)	Kararlar a Saygı	Yapılan Davranışlara Olumlu Bir Şekilde Yaklaşır	Ebeveynler Oyun Oynaması na İzin Verir
Tutarsız (K4)	Yardım sever	Ebeveynler Arasında Tutarsız Kararlar Vardır	Anne ve Baba Farklı Kararlar Verir

Günümüzde teknolojinin değişmesi ile paralel olarak aile üyelerinin birbirleri ile geçirdikleri kaliteli sürenin kısılması aile üyelerinin birbirinden uzaklaştırmaktadır (Sarı ve Karadeniz, 2019). Aile içi ilişkiler temalarına göre verilen cevaplar incelendiğinde ebeveynler, aile içi ilişkilerini olumlu olarak nitelemişlerdir. Ebeveyn tutumları çocukların kişiliklerinin oluşumunda oldukça etkili olmaktadır (Alpoğuz ve Şahin 2023). Bu sonuçlara göre katılımcılar ebeveyn tutumlarına göre dört gruba ayrılmaktadır. Katılımcılardan bazıları ekrandan uzak tutmaya çalışırken bazı katılımcılar bu durumda ekranın çocuklar için vakit geçirici bir yer olduğunu söylemektedir. Ebeveynlerin çocuklarının ekran süresini kontrol etme ve dijital oyun oynama konusundaki yaklaşımları, çocukların gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Ebeveynler, teknolojiyi kontrollü bir şekilde kullanarak ve belirli sürelerde tamamen kenara bırakarak, birbirleriyle daha sağlıklı ve anlamlı ilişkiler kurabilmektedirler (Filiz, 2025).

10 katılımcıdan 5 kişi demokratik tutum, 3 kişi otoriter, 1 kişi aşırı hoşgörölü, 1 kişi tutarsız tutum sergilemektedir. Otoriter kontrolcü ailelerde çocukların dijital oyunlara bağımlılığı az gibi görünebilmektedir. Ailelerin olmadığı ortamlarda çocuklar dijital oyuna ilgi duyabilmektedir. Kontrol mekanizmasının olmadığı yerde çocuklar daha rahat ve özgürce hareket edebilmektedir. Demokratik ailelerin çocukları gerektiği kadar dijital oyuna ilgi duymaktadır. Çocukta ben oynamak istiyorum ailem ne düşünür olmaz. Çocuk kendini kontrol edebilmektedir.

TARTIŞMA ve ÖNERİ

Bu nitel araştırmanın bulguları, okul öncesi çocuklarda dijital oyun bağımlılığı ile aile yapısı ve ebeveyn tutumları arasındaki karmaşık ilişkiyi gözler önüne sermektedir. Zonguldak Filyos beldesinde gerçekleştirilen ve 10 ebeveynle yapılan derinlemesine görüşmeler, aile içi ilişkilerin kalitesi, ebeveynlerin çocukları üzerindeki kontrol yöntemleri ve dijital oyunlara yönelik tutumlarının çocukların dijital oyun bağımlılığı riskini doğrudan etkilediğini göstermiştir.

Araştırmanın ortaya koyduğu üzere, aile içi ilişkilerin kalitesi, çocukların dijital oyun bağımlılığı riski üzerinde önemli bir belirleyicidir. Aile ilişkilerini "çok iyi" olarak tanımlayan ebeveynlerin, aile ortamını huzurlu ve sevgi dolu olarak nitelendirmeleri, çocukların duygusal gelişimleri için güvenli bir temel sağladığını düşündürmektedir. Ortak karar alma mekanizmalarının bulunmadığı "kötü" aile ilişkilerine sahip ebeveynlerin ise çocukların gelişimine olumsuz yansımaları olabileceği gözlemlenmiştir. Bu durum, aile içindeki uyum ve iş birliğinin, çocukların sağlıklı psikososyal gelişimi ve dijital oyun bağımlılığına karşı direnç göstermeleri açısından kritik olduğunu vurgulamaktadır.

Ebeveynlerin çocukları üzerinde otorite sağlama yöntemleri de bu ilişkinin bir diğer önemli boyutudur. Araştırmada, ödüllendirme ve destekleme, anlatarak ikna etme ve yasak koyma gibi farklı yaklaşımların kullanıldığı görülmüştür. Özellikle ödüllendirme ve destekleme yöntemini kullanan ebeveynlerin, çocuklarının sorumluluklarını yerine getirmesi koşuluyla dijital oyunlara izin vermesi, çocuklara sorumluluk bilinci aşılamanın ve dijital oyun kullanımını dengelemenin bir yolu olarak yorumlanabilir. Buna karşılık, olumsuz davranışlarda yasak koyma yöntemini kullanan ebeveynlerin yaklaşımları, kısa vadede etkili olsa da uzun vadede çocukların dijital oyunlara olan ilgilerini artırabileceği veya gizli kullanıma yol açabileceği potansiyelini barındırır.

Dijital oyunlara yönelik ebeveyn tutumları incelendiğinde, çoğu ebeveynin süre sınırlaması ve eğitici oyunları tercih etme eğiliminde olduğu belirlenmiştir. Bu bilinçli yaklaşım, çocukların ekran süresi kontrolünün ve dijital oyun seçiminin önemini ortaya koymaktadır. Ancak ebeveyn tutumlarının demokratik, otoriter, aşırı hoşgörölü ve tutarsız gibi farklı kategorilere ayrılması, her tutumun çocukların dijital oyun bağımlılığı riskini farklı şekillerde etkilediğini göstermektedir. Demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında dijital oyun bağımlılığı riskinin daha düşük olması, bu tutumun çocuklara hem rehberlik etme hem de özerklik alanı tanıma dengesini sağladığına işaret etmektedir. Buna karşılık, otoriter ve aşırı hoşgörölü tutumlar sergileyen ebeveynlerin çocuklarında riskin daha yüksek olabileceği bulgusu, bu tutumların çocukların dijital oyun kullanımını sağlıklı bir şekilde yönetmelerine engel olabileceğini düşündürmektedir.

Öneriler

Bu bulgular ışığında, okul öncesi çocuklarda dijital oyun bağımlılığını önlemek ve yönetmek için aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- **Aile İçi İlişkilerin Güçlendirilmesi:** Ailelere, çocuklarıyla kaliteli zaman geçirme, ortak kararlar alma ve sevgi dolu, huzurlu bir ortam yaratma konusunda eğitimler ve atölye çalışmaları düzenlenmelidir. Ebeveynler arasındaki sağlıklı ilişkinin, çocuğun benlik gelişimine ve dijital oyun bağımlılığına karşı direncine katkıda bulunduğu vurgulanmalıdır.
- **Demokratik Ebeveyn Tutumlarının Teşvik Edilmesi:** Ebeveynlere, çocuklarına karşı **demokratik tutumlar** sergilemeleri için rehberlik edilmelidir. Bu, çocukların dijital oyun kullanımına ilişkin kuralları birlikte belirleme, nedenlerini açıklama ve alternatif etkinlikler sunma gibi yaklaşımları içerebilir. Otoriter ve aşırı hoşgörölü tutumların olası olumsuz sonuçları hakkında farkındalık artırılmalıdır.
- **Sorumluluk Bilinciyle Dijital Oyun Kullanımı:** Ebeveynlere, çocuklarının dijital oyun kullanımını sorumluluklarıyla ilişkilendirme konusunda destek olunmalıdır. Örneğin, belirli görevleri tamamladıklarında veya olumlu davranışlar sergilediklerinde dijital oyunlara erişim imkanı sunmak gibi ödüllendirme ve destekleme yaklaşımları teşvik edilmelidir.
- **Kaliteli Ekran Süresi Yönetimi:** Ebeveynlere, çocukların ekran süresini kısıtlama ve eğitici içeriklere yönlendirme konusunda pratik bilgiler sunulmalıdır. Çocukların yaşlarına uygun, gelişimlerini destekleyici dijital oyun ve uygulamaların seçimi konusunda rehberlik edilmelidir.
- **Ebeveynlere Yönelik Destek Programları:** Dijital oyun bağımlılığı konusunda ebeveynlerin bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik destek programları geliştirilmelidir. Bu programlar, dijital oyun bağımlılığının belirtileri, risk faktörleri ve başa çıkma stratejileri hakkında farkındalık yaratmalıdır.

- **Çocuk Odaklı Etkinliklerin Teşvik Edilmesi:** Çocukların dijital oyunlara alternatif olarak fiziksel aktiviteler, yaratıcı oyunlar, sosyal etkileşimler ve doğa ile iç içe zaman geçirmeleri teşvik edilmelidir. Ebeveynler, çocuklarına bu tür etkinlikler için fırsatlar yaratma konusunda bilgilendirilmelidir.

Bu çalışma, nitel bir yaklaşımla sınırlı sayıda katılımcı üzerinden değerli bulgular sunmuştur. Gelecekte yapılacak nicel ve karma yöntemli araştırmalarla, bu bulguların daha geniş popülasyonlarda doğrulanması ve dijital oyun bağımlılığı ile aile yapısı ve ebeveyn tutumları arasındaki neden-sonuç ilişkilerinin daha derinlemesine incelenmesi faydalı olacaktır.

7. SONUÇ

Aile yapısı ve ebeveyn tutumlarının okul öncesi çocuklarında dijital oyun bağımlılığı ilişkisini öğrenebilmek amacıyla 10 kişiyi kapsayan nitel bir araştırma yapılmıştır. Katılımcılarla derinlemesine görüşme yapmak için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır.

Bu çalışmada, okul öncesi çocuklarda dijital oyun bağımlılığı ile aile yapısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma, Zonguldak Filyos beldesinde eğitim gören çocukların ebeveynleri ile yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucunda elde edilen verilere dayanmaktadır. Bulgular, aile içi ilişkiler, çocuklar üzerinde kontrol ve otorite sağlama yöntemleri ve dijital oyun oynama tutumları olmak üzere üç ana başlık altında toplanmıştır.

Aile içi ilişkilere bakıldığında katılımcıların aile içi ilişkileri analiz edildiğinde, 10 katılımcıdan 4'ünün aile ilişkilerinin çok iyi, 2'sinin iyi, 1'inin orta ve 1'inin kötü olduğu sonucuna varılmıştır. Aile ilişkileri çok iyi olan katılımcılar, ailelerini huzurlu ve sevgi dolu olarak tanımlamışlardır. Aile ilişkileri kötü olan katılımcılar ise ailelerinde ortak kararlar alınmadığını belirtmişlerdir.

Çocuklar üzerinde kontrolde ebeveynlerin çocukları üzerinde otorite sağlama yöntemleri incelendiğinde, 10 katılımcıdan 2'sinin ödüllendirme ve destekleme, 5'inin anlatarak ikna etme ve 3'ünün yasak koyma yöntemlerini kullandığı görülmüştür. Ödüllendirme ve desteklemeyöntemini kullanan ebeveynler, çocuklarının sorumluluklarını yerine getirdiğinde dijital oyun oynamalarına izin vermektedir. Yasak koyma yöntemini kullanan ebeveynler ise olumsuz davranışlarda yasak getirerek otorite sağladıklarını belirtmişlerdir.

Dijital oyun ve ebeveyn tutumları olarak ebeveynlerin dijital oyun oynama konusundaki tutumları incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun süre sınırlaması ve eğitici oyunları tercih etme yöntemlerini benimsediği görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarının ekran süresini kontrol etme ve dijital oyun oynama konusundaki yaklaşımları, çocukların gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Katılımcılar, ebeveyn tutumlarına göre demokratik, otoriter, aşırı hoşgörölü ve tutarsız tutumlar sergilemektedir.

Sonuç olarak, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutumlar ve aile içi ilişkiler, çocukların dijital oyun bağımlılığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında dijital oyun bağımlılığı riski daha düşükken, otoriter ve aşırı hoşgörölü tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında bu risk daha yüksek olabilmektedir.

Çocukların sağlıklı bir kişiliğinin olması ebeveynleri arasındaki yakın ilişkiye bağlıdır. Çocuk aşağılanarak değil değerlilik hissiyle kişiliğini geliştirebilmektedir. Ebeveynler çocuklarıyla ne kadar kaliteli zaman geçirirlerse çocuğun benliğinin gelişmesine katkı sağlar. Verimli zaman, ebeveynlerin çocuğa tamamen kendini verdiği süredir.

KAYNAKÇA

Alpoğuz, D., & Şahin, A. (2014). Demokratik veya otoriter olarak algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(3), 53-67.

American Academy of Pediatrics Council on Communications and Media. (2016). Media and young minds. *Pediatrics*, 138(5), e20162591.

Atalay, D., & Özyürek, A. (2021). Ergenlerde duygu düzenleme stratejileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50(230), 815-834.

Ayakdaş Dağlı D.,& Yüyen, M. N. (2023). Davranışsal bağımlılıklar ve hemşirelik yaklaşımı. *Bağımlılık Dergisi*, 24(1),104-112.

- Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi Dirimeşe ve Köroğlu Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Bağatarhan, T. (2023). Ebeveyn öz yeterliği ile okul öncesi dönem çocuklarında dijital oyun bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkide çocuklardaki anksiyete ve içe dönüklüğün aracı rolü. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi (Özel Sayı 1 (Cumhuriyetin 100. Yılına))*, 1289-1304.
- CanoğluB.,& Doğan A.(2025) Ergenlerin dijital oyun oynama davranışları ile ebeveynlik davranışları arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 26(1), 106-115.
- Choirunnisa, I., Ramadhani, F. E., Syarifuddin, S., & Safitri, S. (2025). Overprotective parenting patterns and its influence on children's mental health. *Progres Pendidikan*, 6(1), 74–81.
- Cizrelioğulları, M. N., & Kilili, R. (2021). Ebeveyn tutumlarının çocukların yetenek ve becerilerine etkisi. *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 130-142.
- Coşkun, S., Saray Kılıç, H., & Sarıkoç, G. (2021). Ebeveynlerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları ile ergenlerin internet bağımlılığı. *Humanistic Perspective*, 3(3), 780-799.
- Creswell, J. W. (2017). Araştırma tasarımı: Nitel – nicel ve karma yöntem yaklaşımları (S. B. Demir vd., çev.). Eğiten Kitap.
- Ding, K.; Li, H. (2023). Digital addiction intervention for children and adolescents: a scoping review. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 20, 4777.
- Dresp-Langley, B., & Hutt, A. (2022). Digital addiction and sleep. *International journal of environmental research and public health*, 19(11), 6910.
- Doğan Keskin A.,& Aral N.(2021) Oyun bağımlılığı: güncel bir gözden geçirme. *Bağımlılık Dergisi*. 22(3), 327-339.
- Filiz, H. (2025). Aile iletişimde teknolojik dönüşüm: teknolojinin aile bağlarını zayıflatması. *The Journal of Social Science*, 9(17), 131-145.
- Joseph, Rugai; Joy-TeluHamilton-Ekeke (2016). A review of digital addiction: a call for safety education. *Journal of Education and e-Learning Research*, 3(1), 17-22.
- Kocadaş, B. (2023). Üniversite gençliğinin bağımlılık üzerine düşünceleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 171-184.
- Kordi,A. & Baharudin, R. (2010) Parenting attitude and style and its effect on children's school achievements. *International Journal of Psychological Studies*2(2).
- Nas, E. (2023). Ebeveynlik tutumuna yeni bir bakış: merhametli ebeveynlik. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(3) , 1924-1947.
- Orman, N. K., & Arıcak, O. T. (2019). Aşırı dijital oyun oynama davranışında anne tutumu ve benlik kontrolünün etkisi. *Kıbrıs Türk Psikiyatri Ve Psikoloji Dergisi*, 1(Özel Sayı 1), 40-42.
- Salmina, A.H, Nasrudin, D, Hidayat, M.S, Winarni. W (2021) The effect of overprotective parental attitudes on children's development. *Jurnal Belaindika :Pembelajaran dan Inovasi Pendidikan*, 3(1), 15-20.
- Sarı C.,& Karadeniz H.(2019) İnternet bağımlılığının aile içi ilişkilere etkisi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(4), 294-8.
- Sezerer Albayrak, E. (2020). Sosyal medya’da çocuk mahremiyeti: ebeveynlerin instagram’daki çocuk mahremiyetine bakış açıları. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(39), 1211-1226.
- Sherer, J., Levounis, P. (2022) Technological addictions. *Curr Psychiatry Rep* 24, 399–406.

- Aile Yapısı ve Ebeveyn Tutumlarının Okul Öncesi Çocuklarda Dijital Oyun Bağımlılığı ile İlişkisi Dirimeşe ve Köroğlu
Tuncay, P. Y., Eren Bozdoğan, K., & Bozdoğan, E. (2023). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 177-195.
- Uykan, E., & Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih Ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Yam FC., & İlhan T.(2020) Modern çağın bütünsel teknolojik bağımlılığı: phubbing. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(1), 1-15.
- Yavuzer, H. (2010). Yaygın anne baba tutumları. H. Ayhan, Ö. Köknel, A. Kulaksızoğlu, A. Dodurgalı, H. Ekşi & H. Yavuzer (Ed.), Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları (s. 22–23). Timaş Yayınları.
- Yiğit, E., &Günüç, S. (2020). Çocukların dijital oyun bağımlılığına göre aile profillerinin belirlenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 144-174.
- Çocuklarda Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, (2024), <https://data.tuik.gov.tr> (24.10.2024)